

SÄKENIÄ

Sosialistinen Kuukausijulkaisu
Ilmestyy kuukausittain, Fitchburgissa, Mass., Raivaajan kustannuksella

Toimittaja: YRJÖ HALONEN.

Vakituisia avustajia: Santeri Nuorteva, F. J. Syrjälä, Moses Hahl.

Hilja Länamaa-Piirssinen ym.

Published every Month, by Raivaaja Pub. Co., Fitchburg, Mass.

Lassallen kirjeitä Marxille

“Die Neue Zeitung” toimittanut ja selityksillä varustanut

EDUARD BERNSTEIN

(SÄKENIEN SUOMENNOS)

Friedrich Engelsin jälkeenjätämien paperien joukosta on löytynyt muutamia Ferdinand Lassallen Marxille kirjottamia kirjeitä, jotka varmastikin ovat jääneet Engelsiltä huomaamatta, kun hän Lassallen Marxille ja itselleen kirjottamat kirjeet järjesti erikoissäilöön, ja jotka sen vuoksi ovat myöskin jääneet julkaisematta Franz Mehringin toimittamassa näitten kirjeitten kokoelmassa. Kun nämä kirjeet kuitenkin ovat sangen mieltäkiinnittäviä ja muodostavat suurmerkityksellisen lisän siihen aineistoon, jonka mukaan saamme suurta valoa Lassallen toimintaan ja ajattelutapaan, julkaisemme ne tässä. Kirjeitä on kaikkiaan viisi ja julkaisemme ne aikajärjestyksessään sekä pie-nehköillä selityksillä varustettuina.

Ensimmäinen kirje.

Tämä, kesällä 1849 kirjoitettu kirje, on lähetetty Marxille Pariisiin. Kun “Neue Rheinische Zeitung” oli lak-

kautettu ja kun hän sen jälkeen oli lyhyehkön aikaa oleskellut Frankfurt a. M., muutti Marx kesäkuussa 1849 Pariisiin, jossa odotettiin vallankumouksen uutta puhkeamista, mutta jonka kesäkuun 13 päivän onneton mielenosotus lykkäsi epämääräiseen aikaan. Hän oli, kuten hän kesäkuun 7 päivänä 1849 Engelsille kirjotti, käyttänyt viimeiset “Neue Rheinische Zeitungille” saapuneet rahat lehden maksusitoumuksien lunastamiseen, ja sen kautta oli itse joutunut taloudelliseen ahdinkotilaan ja oli pyytänyt Engelsiä koettamaan hankkia hänelle jostakin rahaa. Mutta kun Engels silloin oli matkoilla ja kiireellisissä hommissa, oli Marx, kuten tästä Lassallen kirjeestä selviää, tehnyt samanlaisen pyynnön Lassallelle, Freiligrathille ja toisille aatteovereilleen. Otaksuttavasti tämä tuntui hänestä rangen tuskalliselta, jonkavuoksi hän ei tahtonut pitää rahaa avustuksena, vaan, kuten Lassalle painostaa, piti sitä “etumaksuna” — oikeastaan osamaksuna hänelle tulevasta palkkiosta puolueen palveluksessa suorittamastaan kirjallisesta työstä. Tässä mielessä näyttää Lassallekin toimineen keräyspuuhassaan. Kun hän ei ollut siinä asemassa, että itse olisi omista varoiltaan voinut antaa välttämättömäksi katsotun summan, kokosi hän henkilöitä, jotka olivat puolueen jäseniä tai lähelläolevia, ja koettaa

hänelle ominaisella kielellä ja vältteillä Marxille selittää oikeaksi sen tavan, jolla hän rahat hankki. Kun Lassalle kirjjeessään lokakuun 24 p. 1849 (julaistuna Mehringin toimittamassa kokoelmassa) ei kertaakaan enää mainitse tästä seikasta, on otaksuttavissa, että Marxilla ei ole ollut mitään vastaansanomista Lassallen rahankriämistapaan.

30 heinäkuuta 1849.

Freiligrathin luona, Kölnissä, heinäk. 30 päivänä [18]49.

Rakas Marx.

Keskusteluni Freiligrathin kanssa ja hänen ilmoituksensa eräästä kirjjeestä, jonka hän Sinulle lähetti eilen, pakottavat minut jo tänään Sinulle kirjottamaan.

Dysselldorfissa sain kirjjeesi; siinä Sinä kuvailit rahapulaasi äärimäisen ankaraksi ja pyydät saada etumaksua.

Että minun on mahdotonta yksinäni antaa etumaksua kahdesta kolmeensataan taaleriin — ja niin suureksi asetan painostavan rahatarpeesi minimin —, olen Sinulle jo kirjottanut. — Että on mahdotonta saada yhdeltä ainoalta ihmiseltä mainitut 2—300 taaleria, siitä olin minä vakuutettu omista suurista käytännöllisistä kokemuksistani senlaatuissa asioissa ja tuntiessani tällaiset ihmiset, ja valitan, että Sinä ja Freiligrath omaatte tässä suhteessa harhakuvitteluja. Päätin itsekseen, että Sinun ei tarvitseisi joutua siihen, että ensin harhakuvitelmallisesti, luulottelulla luulisit rahaa saavasi ja sen johdosta useampia viikkoja ponnisteleisit. Olipa paha, että Sinä et kirjottanut minulle mitään siitä, että olit samassa asiassa kääntynyt Freiligrathin ja Danielsin puoleen; en tiennyt siis siitä mitään; ainakin olisi

Sinun pitänyt huomauttaa siitä, että olet heille molemmille kirjottanut, jotta olisin voinut heidän kanssaan neuvotella. Minun täytyi siis omin päin toimia. Minulla oli kolme lähtökohtaa:

1. Että Sinä ennenkaikkea saat rahaa; — tämä oli kaikkein oleellisin, samoin kuin käytännöllisesti tärkeä minulle.

2. Että sinä saat sen nopeasti: *bis dat qui cito dat.**)

3. Että se tapahtuu aivan poikkeuksettoman arka- ja hienotunteisesti.

Kaikki kolme näkökohtaa arvelin voivani yhdistää seuraavalla menettelytavalla: Menin 1—2 tusinan henkilöitten luo, sanoin heille, että on kysymyksessä *etumaksu*, että minä toivon, ettei kukaan heistä luulottele tekevänsä lahjaa miehelle sellaiselle kuin Sinä; että kenelläkään yksityisellä ei ollut niin paljon rahaa, että yksinään olisi voinut antaa välttämättömän *etumaksun*; että minä senvuoksi otan valituilta henkilöiltä *kollektiivisen etumaksun*; että minä en hyväksy keneltäkään yksityiseltä 10 taaleria pienempää summaa, enkä mene kenenkään luo, jonka olosuhteet eivät myönnä kymmenen taalerin luovuttamista; ja että sellaisilta, joitten taloudellinen asema myöntäisi tämän summan luovuttamisen ja kuitenkin eivät niin paljoa haluaisi antaa, en ota vastaan mitään.

Tällä tavalla sain miehestä mieheen 10 taaleria. (Muutamille, jotka halusivat antaa minulle viisi, vaikkakin olivat varsin rikkaita miehiä, heitin rahat takaisin vasten naamaa ja lähdin

*1) = pikainen antaminen vastaan kaksinkertaista antoa. — Suom. huom.

heidän luotaan mitä suurimmalla töykeydellä, josta hauskoja yksityiskohtia toisella kertaa).

Minä en usko, että tällä tavalla, mikäli minä tiedän, koskaan koko Saksassa on toimitettu keräystä. Hallitusmiehille Wesendonkille ja Raveaux'ille kerätään parhaillaan lahjaa Dyseldorfissa ja Kölnissä ja hyväksytään lahjotuksia 15 hopeagroschenista yhteen taaleriin, kun sensijaan minä, kuten sanottu, määräsin minimiksi 10 taaleria ja kaikille henkilöille sanoin, että he saivat siitä erikoista kunniaa, kun saivat täyttää etumaksua, ja että minä vain tämän prinssiin hyväksymisellä hyväksyin heidän avustuksensa. Niinmuodoin luulen tehneeni kaikki mitä tulee arka- ja hienotunteisuuteen ja tässä erikoisessa tilanteessa oli mahdollista; minä epäilen, olisiko joku toinen tällä tavoin voinut toimia sellaisella tuloksella. —

Sittenkin tuumii Freiligrath — (joka muutoin ei minun toimintani antanut itseään häiritä koettaessaan saada joltakin kapitalistilta Sinulle 2—300 taaleria, joten molemmat yritykset ovat jatkuneet rinnakkain) —, että Sinä siitä tavasta, jolla minä hankin rahat Sinulle, paljon mahdollista pahottelet. — Minä en usko sitä; sillä se tuntuisi minusta mitä typerimmältä; avant tout il faut vivre; hienotunteisuus on nykyisissä olosuhteissa sangen vaikea ylläpitää, ja lopuksi olen minä sinua kohtaan, kuten ylläolevan johdosta itse myönnät, ylläpitänyt saksalaisissa olosuhteissa ja tavoissa aivan kuulumatonta ylimielisyyttä ja

*) = ennen kaikkea on elettävä. — Suom. huom.

hienotunteisuutta; verrataanpa vain, kuten sanottu, siihen mitä Raveaux'in ja Wesendonkin suhteen harjotetaan.

Jos Sinä siitä huolimatta tunnit loukkaantuneesi tästä — jota minä en usko — niin onhan Sinulla vapaus kieltäytyä vastaanottamasta rahaa, jossa tapauksessa minä heti palautan jokaiselle antajalle heidän avustuksensa takaisin sillä selityksellä, että minä olin ryhtynyt puuhaan omasta aloitteestani, että sillä ei ollut Sinun suostumustasi, Sinä et ole rahaa suostunut vastaanottamaan ja senvuoksi se lähetetään takaisin. Silloin Sinun hienotunteisuutesi vielä kohoaisi, vaikkakin muodostuisi naurtavaksi ja ihmettelyä herättäväksi. — Tai Sinä voit myöskin, kun Freiligrath ne 2—300 taaleria—je n'y crois pas*) — lähettää, heti maksaa takaisin näille yksityisille antajille heidän osansa, jota minä muutoin en sinun asemassa tekisi missään nimessä.

Minä odotan silävälän tietoa Sinulta, enkö ole olosuhteisiin ja necessitas**) katsoen menetellyt järkevästi ja täysin Sinun mielipiteesi mukaisesti.

Sinun F. Lassalle.

Toinen kirje.

Tässä kirjeessä ei ole päivänmäärää. Mutta sen sisällöstä päättäen, voidaan varmuudella sanoa se kirjoitetuksi vuoden 1855 heinäkuun alkupuolella. Lassalle siinä ottaa huomioon huhtikuun 6 päivänä 1855 tapahtuneen Marxin pojan Edgar'in (Musch) kuoleman ja Marxin kirjeessä Engelsille heinäkuun 17 päiväältä 1855 huomautetaan eräistä Lassallen Pariisista lä-

*) = sitä minä en usko. — Suom. huom.

**) välttämättömyksiin.

hettämästä kirjeestä, joka voi olla vain tämä kirje. Hinkeldeylle osoitettu kirje olekseluluvan saamiseksi Berliinissä, josta Lassalle kirjottaa ja joka täydellisesti julaistaan "Dokumente des Sozialismus'en" kolmannessa osassa, oli päivätty toukokuun 31 p. 1855.

(Heinäkuun alussa 1855).

Pariisi, Hotel d'Orient.

Rue neuve St. Augustin, No. 48.

Rakas Marx.

Minä en ole vielä Sinun viimeiseen kirjeeseesi, jossa mainitset perheesi kokemasta onnettomuustapauksesta, mitään vastannut, koska halusin ensin antaa jonkun aikaa kulua. Minä tiedän mitenkä vähän sellaisten tapausten jälkeen on halua kirjeenvaihtoon tai muuhun sellaiseen. Surunvalituskirjelmii ja lohduttavia, kuluneita fraaseja ei Sinun tarvitse minulta odottaa ja kuitenkin saat olla vakuutettu siitä, että kehenkään Sinun ystävästäsi onnettomuuden tapauksesi ei ole koskenut sydämeen enempää kuin minuun.

Kesäkuun 1 päivän jälkeen olen tehnyt pienen Reinin matkan; kahdeksan päivää olen ollut omaisten kanssa täällä Pariisissa katsomassa teollisuusnäyttelyä. Kreivitär on Marienbadissa (Böömässä) terveyttään hoitavassa. — Sen pahempi minä olen ollut hieman huonovoipainen ja minun täytyy olla joitain päiviä huoneessa. Toivottavasti se menee pian ohi. — Tulen todennäköisesti vielä 14 päivää (vähintään 10) viipymään täällä; täältä lähdän ehkä Italiaan. Yleensä sanoen ei matkustaminen suinkaan ole intohimoni. Paljoa enemmän kaipaan pääseväni tästä ikuisesta paikanmuutosta, jota viime elokuusta olen pitänyt

virikistyksenäni, jälleen eroon, voidakseni täydellisessä levossa julaista eräitä tieteellisiä kirjoituksiani, jotka osaksi jo aikuisimmilta ajoilta olen puoleksi valmistanut. Kuitenkaan Dyseldorf osaksi ei ole paikka, joka olisi omiaan sellaiselle työlle, osaksi se todella on käynyt liian ahtaaksi minulle. Joka tapauksessa tulen sikäläisestä asuinpaikastani luopumaan. Siellä ei ole saatavissa tieteellisiä apunuvoja, eikä myöskään henkistä innostusta, eikä minkäläistä tyydyttävää seuraa eikä vaihtelua. Haluaisin varsin mielelläni asettua Berliiniin asumaan. Sen vuoksi kirjoitin muutamia viikkoja sitten Hinkeldeylle ja kysyin häneltä, olisiko mitään esteitä siihen, että asettuisin sinne asumaan. Hän on minulle vastannut, että hän ei millään ehdolla salli minun sinne asettumista, kieltäen minulta mitä päättäväisemmin pyytämäni luvan. Sic stantibus rebus*) todennäköisesti lähdän pariksi kuukaudeksi Italiaan. Sillä Dyseldorfiin kuitenkin tulen aina riittävän aikaisin takaisin. Olen itsepuolestani sitä mieltä, että ellen vielä — jota en kuitenkaan usko — eräitten suhteitten avulla voi saada toivoani toteutetuksi päästä Berliiniin asumaan, asetun tilapäisesti joko Pariisiin taikka Heidelbergiin. Näytelmiä tai idylliä! Taikka tiedätkö Sinä joitain paikkaa (Lontoo on minulle liian kallis), joka Sinusta näyttäisi olevan omiaan minulle? Sallittaisiinko minun asua Heidelbergissä, on sekin varsin kysymyksenalaista. Saksalainen muuttovapaus on todella kaunis

*) = aslain näin ollessa. — Suom. huoni.

kapine. Kun minun taannoin huhtikuussa tärkeitten asiain takia täytyi käydä Berliinissä, niin, vaikkakin olin varustettu erinomaisella passilla, jouduin vangituksi rautatieasemalla, minut raastettiin Pontius Pilatuksen eteen ja pidettiin vankudessa kello 1:stä päivällä kello 9 illalla, kunnes lopulta monien ponnistusten jälkeen sain nelipäiväisen oleskeluluvan. Loistava olotila!

Käynkö täällä Pariisissa jonkun ystäväsi luona? Olen vasta varsin vähän ollut ulkona huoneistani, kun heti tänne tultuani sairastuin. Olin itsekin kerran teollisuusnäyttelyssä. Se on todellakin hämmästyttävän suurenmoinen, ja henkilöt, jotka näkivät Lontoon näyttelyn, väittävät,

että se oli vielä suuremmoisempi.

Vastaa minulle aivan heti ja kerro mitä uutta teille on tapahtunut. Minä en ole moneen kukauteen kuullut mitään Lontoosta. — Heine, jonka luona käväsin ensi kertaa, on aivan lannistunut. Mutta hänen henkensä on yhtä kirkas ja terävä kuin koskaan, vain hieman katkeroitunut maailmaa kohtaan, kuten minusta tuntui. Hän oli erittäin iloissaan käynnistäni ... Sinua kohtaan lausui hän mitä ystävälistimmän mielenilmaisunsa.

Voi hyvin. Tervehdä runsaasti vaimoasi ja minun sikäläisiä tovereitani ja annapas pian kuulua kuulumisasiasi.

Sinun F. Lassalle.

(Jatkoa seuraavassa numerossa)

Karl Liebknecht saapuu vähän ennen vangitsemistaan Saksan valtiopäiviltä.